

Tutustumismatka 2.8.2024 Haapakosken ruukkiin, Toivakan kirkkoon ja Hankasalmen museoon

Aikataulu ja ohjelma:

Klo 8.00	Lähtö Kuopiosta, Maljalahdenkadulta
Klo 8.00 - 9.00	Matka Haapakosken ruukille, 75 km
Klo 9.00 - 10.30	Tutustuminen Haapakosken ruukkiin
Klo 10.30 - 11.45	Matka Toivakan kirkolle 100 km
Klo 11.45 - 12.30	Tutustuminen Toivakan kirkkoon
Klo 12.30 - 13.00	Matka Vaajakoskelle, 30 km
Klo 13.00 - 14.00	Lounas Vaajakosken ABC:llä
Klo 14.00 - 14.15	Matka Pandan myymälään
Klo 14.15 - 15.00	Ostosaikaa Pandan myymälässä
Klo 15.00 - 15.45	Matka Hankasalmen museolle, 50 km
Klo 15.45 - 16.45	Tutustuminen Hankasalmen museoon
Klo 16.45 - 18.15	Paluumatka Kuopioon, 110 km

Matkan hinta

40 euroa sydänyhdistyksen jäsenille (yhdistyksen tuki 30 euroa), 70 euroa ei jäsenille.
Hinta sisältää pääsymaksut, opastukset, lounaan ja bussikuljetuksen.

Maksu Kuopion Sydänyhdistyksen tilille: FI73 5600 0520 4881 00. Ilmoittautumiset ja maksut viimeistään 21.7.2024.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset: Martti Savolainen p. 0400 441729, sp. vihtors@gmail.com

Liitteessä tietoja tutustumiskohteista.

LIITE 1: Tietoja tutustumiskohteista

Haapakosken ruukki

Haapakosken Ruukki sijaitsee Pieksämäen ja Suonenjoen rajalla. Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristöltään arvokas Haapakosken ruukki on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, se on myös malliesimerkki 1800-luvulla alkaneesta teollistumisen aikakaudesta. Vanhan tuotantolaitokset sisältävät harvinaisen paljon esineitä ja laitteita eri aikakausilta. Suojellussa ruukkimiljöössä ajan kerroksellisuus sekä arjen työhistoria on hyvin nähtävissä, tunnelma on kuin työt olisivat päättyneet eilen, aika on pysähtynyt.

Ruukin historiaa

Mäenpäässä Kruununvoudin virkaa hoitava ruotupataljoonan päällikkö Johan Fredrik Molander sai vuonna 1842 privilegion senaatilta Keisari Nikolain suostumuksella ruukin perustamiseen Pieksämäen maalaiskuntaan Haapakosken rannalle. Molanderin yhtiökumppaniksi tuli Mikkelin läänin lääninkamreeri, kamarineuvos Johan Reinhold Holmberg, kolmanneksi osakkaaksi he ottivat ruotsalaisen Johan Ernst August Boijen. Raudan sulatus aloitettiin 30. joulukuuta 1844, kun masuuni käynnistyi ensimmäisen kerran.

Erämaahan rakennetun ruukin kulkuyhteydet olivat huonot eikä sinne aluksi johtanut kunnollista tietä. Ruukin tuotteiden vienti päämarkkinoille Pietariin vei aikaa, koska Saimaan kanavaa ei tuolloin ollut. Vuonna 1856 ruukin pääosakkaana ollut Holmberg teki konkurssin. Boije joutui myymään osuutensa ruukista (Molander oli myynyt osuutensa jo aiemmin) ja 1857 sen osti pietarilainen kauppias Josef D. Thompson. Thompson myi omistamansa Haapakosken ja Huutokosken ruukit edelleen pietarilaiselle kollegineuvos Nikolai Putiloville. Haapakosken ruukin masuuni rikkoutui 13. elokuuta 1859, jolloin masuunista ulosvalunut sula rauta sytytti tuleen myös masuunirakennuksen, konepajan ja valimon, mutta jo samana vuonna valmistui uusi harmaakivestä rakennettu ranskalaistyyppinen masuuni. Uuden masuunin ansiosta takkiraudan tuotanto kasvoi nopeasti. Vuonna 1869 Haapakoskella otettiin käyttöön putlausmenetelmä. Ruukki tuotti nyt sulaimia, joista valssattiin Putilovin Pietarin tehtailla ratakiskoja. Takkiraudan tuotanto nousi 1870-luvulla yli 1000 tonniin vuodessa. Putilovin yritys teki kuitenkin konkurssin ja se joutui 1876 Venäjän valtionpankin haltuun. Putilovin jälkeen Ruukilla on ollut useita eri omistajia ja yrityshistoria on vaiherikas ja värikäs.

Ruukin kuljetusyhteydet paranivat huomattavasti, kun vuonna 1889 avattiin Haapakosken kautta kulkeva Savon rata. Toisen maailman sodan aikana tehtaan tuotanto oli huipussaan, kun se valjastettiin tekemään sotatarvikkeita mm. kranaatteja puolustusvoimille. Sodan jälkeen valmistettiin sotakorvaustuotteita esim. erilaisia koneita teollisuutta varten. Haapakosken Ruukki oli Sotevan päähankkija. Tuon aikakauden jälkeen päätuotteina ovat olleet vesijohto- ja viemäriputket sekä venttiilit, joita ruukilla on valmistettu vuosisadan alusta saakka.

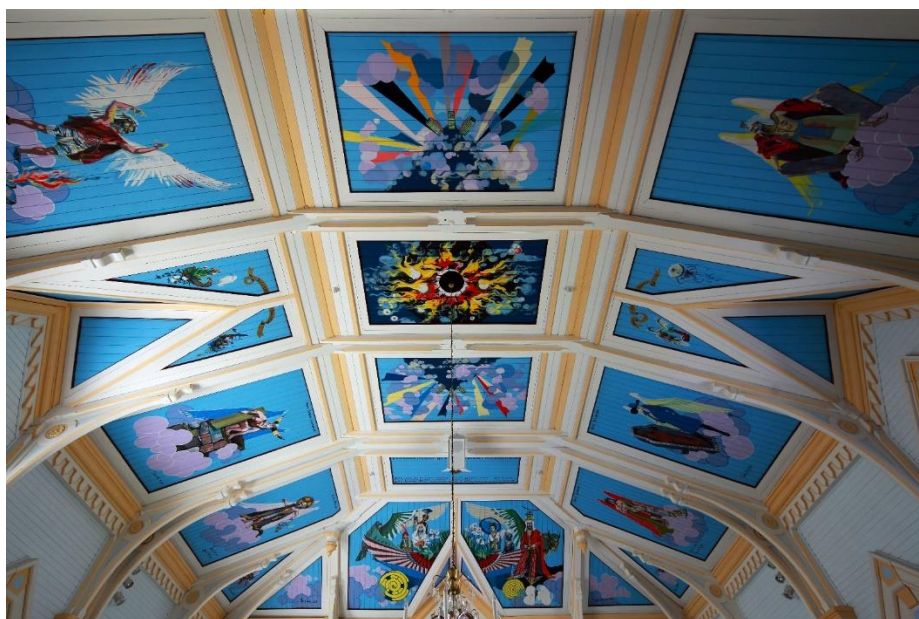
Haapakosken ruukkimiljöö on varsin hyvin säilynyt, vaikka monet alueen rakennukset ovatkin rapistuneet. Ruukinkartanon ulkoasu on vuodelta 1872, vaikkakin sen vanhimmat osat ovat jo vuodelta 1843. Vanha masuuni sortui osittain 1983, mutta sitä on restauroitu 1990-luvun lopulla. Masuunin ympärillä olevat tiiliset tehdasrakennukset ovat pääosin peräisin 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta. Tiilinen ruukin konttorirakennus on peräisin 1920-luvulta. Haapakosken seurantalot (entinen koulu) on 1900-luvun alusta ja se on Pieksämäen Haapakosken kyläyhdistys ry:n omistuksessa.

Ruukki on nykyisin yksityisomistuksessa, sen omaleimaiseen tunnelmaan ja tarinoiden äärelle pääsee tutustumaan ryhmille järjestettävillä opastetuilla kierroksilla. Ryhmän minimikoko on vähintään 7 henkilöä/ryhmä, hinta 10 eur/henkilö, kierroksen kesto noin 1 tunti. Kierrosvaraukset: Jari Väänänen, puh. 0400 282906

Toivakan kirkko

Päätytornillinen [pitkäkirkko](#) rakennettiin arkkitehti [L. I. Lindqvistin](#) suunnitelmien mukaan vuosina 1879–1882. Kellotapuli on valmistunut aiemmin vuonna 1871. Tyyliään kirkko edustaa uusgotiikkaa. Toivakan kirkko sijaitsee Syrjäharjulla, josta sen torni erottuu kirkonkylän halki kulkevalle päätielle. Kirkko korjattiin 1920-luvulla arkkitehti [Alvar Aallon](#) johdolla. Aalto suunnitteli kirkkoon myös kirkkoesineistöä. Aallon käsialaa olivat kirkon katon aiemmat maalaukset, kattokruunu, saarnatuolin koristelu, kaksi takorautaista kynttilänjalkaa, valaisimet ja kynttilät. Lisäksi Alvar Aalto on piirtänyt alttaritaulun yläpuolella olevan lasimaalauksen, joka on edelleen kirkossa nähtävillä.

Toivakan kirkko on ennen kaikkea kuuluisa Pellervo Lukumiehen kattomaalauksista (1972-73). Värikkäät maalaukset eivät lunastaneet paikkaansa riidatta. Kerrotaan, että silloinen kirkkoherra otti maalarilta kirkon avaimet pois, kun hän oli kauhuksensa nähnyt ensimmäisen kuvan ja sanonut: "Minä en sirkuksessa saarnaa!" Avainten poistaminen ei kuitenkaan estänyt maalaria jatkamasta työtään. Koska hän oli edellisen kirkkoherran poika, hän tiesi, että kirkkoon pääsee muutenkin kuin pääovesta. Taiteilija pyysi apupoikaansa kiipeämään katolle, menemään sisälle kellotapulin ikkunasta ja laskeutumaan alas avaamaan oven - puunsäleet kuulemma lensivät oven auetessa! Sisukas ja omaperäinen Lukumies jatkoi työtään yötä myöten. Lopulta hän voitti taakseen kirkkovaltuuston ja kirkkoherra lähti kyllästyneenä toiseen seurakuntaan. Seurakunta hyväksyi katto- ja sisämaalaukset valmiiksi 6.12.1973. Tätä nykyä Lukumiehen maalaukset ovat suuri ylpeyden aihe koko paikkakunnalle ja osa Toivakan historiaa. Kirkosta on tullut suosittu vierailukohde niin ryhmille kuin yksittäisille kirkkovieraille. Tervetuloa Toivakan kirkkoon!

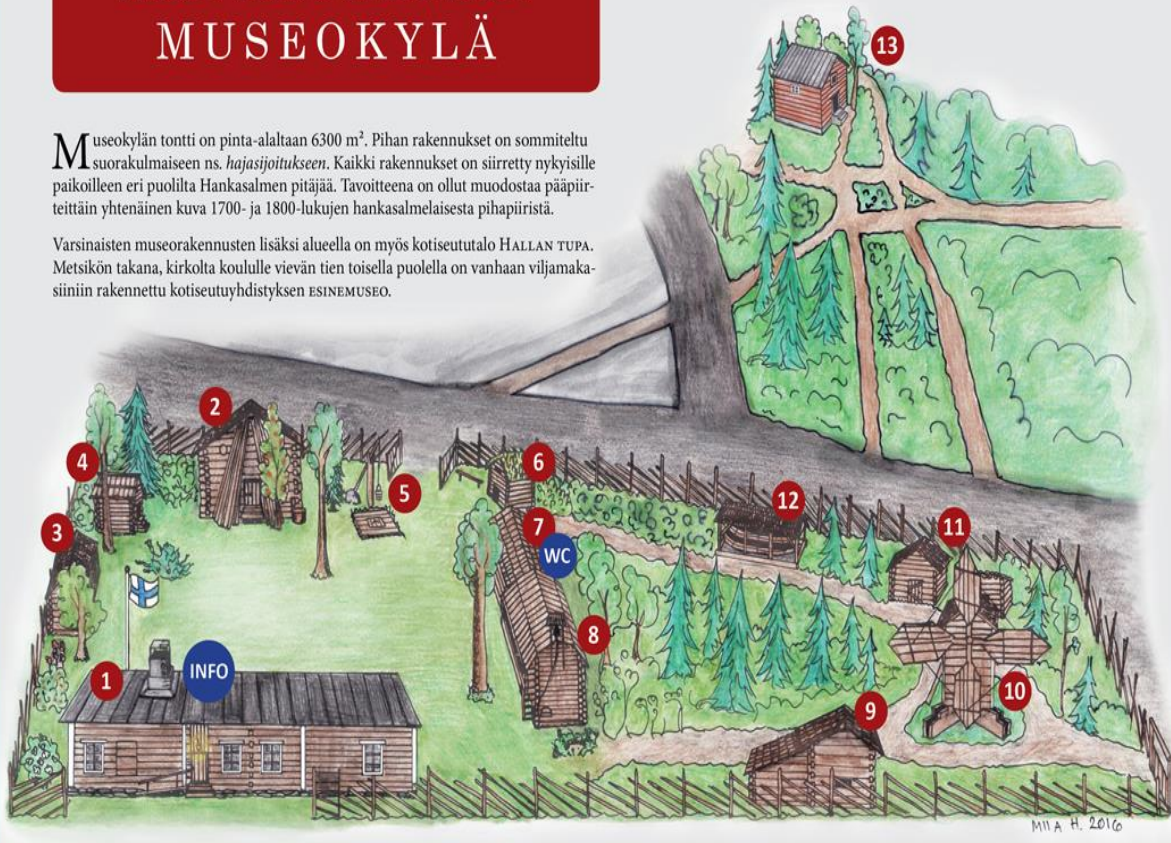
Toivakan kirkko avoinna tiekirkkona joka päivä klo 10-17 ajalla 10.6. - 11.8.2024.
Nuori kirkko-opas paikalla arkipäivisin 17.6. - 2.8.2024 klo 12-17.

Hankasalmi

HANKASALMEN MUSEOKYLÄ

Museokylän tontti on pinta-alaltaan 6300 m². Pihan rakennukset on sommiteltu suorakulmaiseen ns. *hajasijoitukseen*. Kaikki rakennukset on siirretty nykyisille paikoilleen eri puolilta Hankasalmen pitäjää. Tavoitteena on ollut muodostaa pääpiirteittäin yhtenäinen kuva 1700- ja 1800-lukujen hankasalmelaisesta pihapiiristä.

Varsinaisten museorakennusten lisäksi alueella on myös kotiseututalo HALLAN TUPA. Metsikön takana, kirkolta koululle vievän tien toisella puolella on vanhaan viljamakasiiniin rakennettu kotiseutuyhdistyksen ESINEMUSEO.

Museokylän rakennukset: 1. Hallan tupa 2. Savutupa 3. Halkoliiteri 4. Vaateaitta 5. Kaivo 6. Savusauna 7. Navetta 8. Kokkitalli 9. Riihi 10. Tuulimylly 11. Paja ja hiilikoppeli 12. Venekoppeli 13. Esinemuseo

Museokylässä esittäytyy kylien Hankasalmi. Eri kyläkulmilta kootut rakennukset, esineet, valokuvat ja tekstiilit kertovat kylien ja pitäjäläisten elämästä satojen vuosien ajalta. Museokylä on avoinna vuosittain kesäkuun puolivälistä elokuun puoliväliin. Talvikaudella museokylään pääsee tutustumaan sopimalla vierailusta kotiseutuyhdistyksen kanssa. Varsinaisia museorakennuksia ovat savutupa, vaateaitta, sauna, kokkitalli, riihi, tuulimylly, paja, hiilikoppeli, venekoppeli, ja halkoliiteri. Museorakennusten lisäksi alueella on myös [juhla- ja kotiseututalo Hallan tupa](#).

Kivenheiton päässä museokylästä sijaitsee vanhaan Viljamakasiiniin perustettu [Esinemuseo](#), jonka uusi perusnäyttely avattiin kesällä 2016.

Museokylän kesäyöntekijänä ja oppaana toimii opiskelija Mikko Honkonen. Museokylä on avoinna 18.6.-16.8.24 ti-pe klo 10-16 museokylässä. Tervetuloa Mikon opastettavaksi.

Pääsymaksut: aikuiset: 5 €, alle 18-v. ilmaiseksi

Opastukset: museokylän aukioloaikoina 5 €